

швидкість та якість засвоєння необхідних соціальних навичок.

Список використаної літератури

1. Бочелюк В. Й. Психологія людини з обмеженими можливостями : навч. посіб. / В. Й. Бочелюк, А. В. Турубарова. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 264 с.
2. Качмар О. Дитячий церебральний параліч [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.emedicinehealth.com/articles/32062-1.asp>.
3. Социальная работа с инвалидами: учебное пособие / коллектив авт., под. ред. Н. Ф. Басова. – М. : КНОРУС, 2012. – 400 с.
4. Шишківська Г. Особливості розвитку особистості та емоційно-вольової сфери у дітей з ДЦП [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://megasite.in.ua/55832-osoblivosti-rozvitku-osobistosti-ta-emocijno-volovo-sferi-u-ditejj-z-dcp.html>.

О. І. Любич,
м. Київ

**ТИПОЛОГІЯ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ
ТА ЇХНІ ФУНКЦІЇ**

У статті на основі аналізу директивних документів розглянуто типологію позашкільних навчальних закладів та їхні функції у позашкільній освіті.

Ключові слова: типологія позашкільних навчальних закладів, функції позашкільних навчальних закладів, позашкільна освіта.

Серед різноманітних інститутів освіти, які покликані навчати й виховувати підростаюче покоління, крім загальноосвітньої школи, чинне місце належить позашкільним навчальним закладам.

За змістом, основними напрямками діяльності вони поділяються на:

- соціокультурні – розвиток особистості насамперед через залучення до системи відносин з визначенням її статусу, зростання престижу й авторитету, виконання різних соціальних функцій, раннє залучення до трудової суспільно корисної із продуктивної праці, розв’язання соціально-політичних та моральних проблем країни;
- науково-технічні – озброєння дітей і підлітків знаннями про основи виробництва й раціональне їх використання, розширення політехнічного кругозору, задоволення потреб особистості в діяльності з основ моделювання та конструювання найновітнішої техніки, формування культури технічного мислення;
- дослідно-експериментальні – залучення молоді до реальної науково-пошукової роботи, поширення наукових знань, творче засвоєння нових знань;
- художньо-естетичні – досягнення високої художньо-естетичної освіченості та вихованості особистості, здатної до саморозвитку й самовдосконалення, а також її художньо-естетичної культури засобами найкращих національних і світових культурних надбань, вироблення творчих умінь примножувати національні культурно-мистецькі традиції свого народу;
- фізкультурно-оздоровчі – озброєння системою знань про людину, утвердження здорового способу життя як невід’ємного компонента загальної культури особистості, повноцінний фізичний і духовний розвиток;
- еколого-натуралістичні – засвоєння особистістю знань про навколишнє природне і соціальне середовище, усвідомлення себе як частини природи і

суспільства, формування екологічної культури особистості, навичок і досвіду розв'язання екологічних проблем та прогнозування можливих наслідків природоперетворювальної діяльності, залучення до практичної екологічної діяльності зі збереження навколишнього середовища через систему використання найновітнішої безвідходної технології сучасного виробництва;

- туристично-краєзнавчі – гармонійне поєднання спортивного туризму і краєзнавства, завдяки якому реалізується система знань про певні території, окремі географічні об'єкти і явища соціального життя у природничо-історичному аспекті формування фізично здорової і сильної духом особистості;

- військово-патріотичні – оволодіння загальними знаннями про військову галузь, підготовка молодого покоління до військової служби, виховання високих духовних якостей, патріотизму та відповідальності за долю народу й держави;

- допрофесійні – створення умов для професійного самовизначення особистості, підготовка молоді до творчого вдосконалення професії під час практичної адаптації в умовах ринкової економіки, вироблення професійних умінь та навичок високої культури праці, навичок самообслуговування;

- інформаційно-технологічні – розроблення загальної стратегії розвитку державної системи позашкільної освіти та виховання, інформаційне, програмно-методичне забезпечення позашкільних закладів, розвиток та підтримка інноваційних педагогічних технологій, дослідно-експериментальної роботи, педагогічного проектування, спрямованих на обґрунтування та пошук ефективної багатовимірної моделі позашкільних освітніх закладів тощо;

- дозвільно-розважальні – педагогічно доцільна організація культурного дозвілля дітей, спілкування з ровесниками в різних формах ігрової та дозвілево-розважальної діяльності, поліпшення психологічного здоров'я та підвищення готовності до високоморальних вчинків.

Є всі підстави назвати сучасний етап розвитку позашкільних закладів у нашій країні перехідним, оскільки він характеризується глибокими як кількісними, так і якісними змінами, новим ставленням до них самих дітей і підлітків.

Визначальною метою позашкільної освіти має стати гармонійно та всебічно розвинута творча особистість дитини, підлітка. Виходячи з цього, розглянемо зміст, форми, методи та засоби, завдяки яким досягається бажаний виховний результат.

Узагальнюючи передовий педагогічний досвід у системі позашкільної освіти й виховання, можна зробити висновок, що діяльність позашкільних закладів сприяє виконанню таких завдань:

- спрямувати особистість, на усвідомлення значення передусім творчих, гуманістичних проблем, мотивів і цілей як провідних у її розвитку та життєдіяльності. Пріоритетними мають бути мотиви, які відкривають дитині сенс творчого життя;

- виховувати в дітей та підлітків потребу спілкування з більш розвинутими дітьми та дорослими, уміння вести діалог, формулювати й переконливо викладати свою думку;

Сучасний виховний процес: сутність та інноваційний потенціал

- розвивати творчі якості інтелекту – діалектичне, цілісне та логічне сприймання навколишньої дійсності, спостережливість дослідника, творчу фантазію та практичну уяву, інтуїцію, увагу і пам'ять, що сприятиме формуванню навичок розв'язувати творчі завдання, розробляти життєві проекти й нести відповідальність за їх упровадження тощо;

- розвивати допитливість, самостійність, цілеспрямованість, вимогливість, працелюбність, бережливість, винахідливість, готовність до ризику, відповідальність, критичний розум, організованість, ініціативність та сумлінність;

- розвивати творчу самосвідомість, що виявляється в самопізнанні, самовдосконаленні, усвідомленні почуття власної гідності, емоційній саморегуляції в дослідно-експериментальній діяльності;

- формувати психофізичні якості творчої особистості, її темперамент, властивості нервової системи; чутливість, емоційність, пластичність, працездатність та відповідний до них доцільний стиль діяльності;

- розширювати досвід творчої діяльності, систематично здобувати і використовувати нові знання, виховувати в собі бажання досліджувати, експериментувати, брати активну участь у вдосконаленні себе й навколишнього середовища.

Позашкільні навчальні заклади успішно виконуватимуть поставлені завдання, якщо розширюватимуть взаємодію та поглиблюватимуть інтеграцію виховних впливів з орієнтацією на загальнолюдські гуманні цінності, національну культуру, науку і традиції, збагачення духовної сфери. Це, безперечно, вимагає уточнення загальної спрямованості й організаційно-педагогічних особливостей функціонування кожного позашкільного закладу, а також постійного координування їхньої взаємодії у полікультурному середовищі.

Список використаної літератури

1. Про позашкільну освіту : Закон України // Освіта України. – 2000. – №31.
2. Про освіту : Закон України. – К., 1996. – 37 с.
3. Ковбасенко Л. І. Організаційно-педагогічні основи діяльності сучасного позашкільного навчального закладу : метод. посіб / Л. І. Ковбасенко. – К., 2000. – 53 с.
4. Концепція позашкільної освіти // Інформаційний збірник Міністерства освіти України. – 1996. – №7.– С. 23–31.
5. Сущенко Т. І. Основи позашкільної педагогіки : посібник для класних керівників, педагогів позашкільних закладів / Т. І. Сущенко. – Мінськ : Бел. Навука, 2000. – 221 с.

О. В. Мельник,
м. Київ

НАВЧАЛЬНИЙ МАТЕРІАЛ ГУМАНІТАРНИХ ПРЕДМЕТІВ ЯК ЗАСІБ ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОРІЄНТАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розкриваються способи реалізації особистісно орієнтованого профорієнтаційного потенціалу таких навчальних предметів гуманітарного циклу як українська мова та література, світова література й іноземна мова.

Ключові слова: *метод профорієнтаційного аналізу автобіографії відомої постаті, метод екстраполяції досвіду вирішення професійно орієнтованих проблем героями художніх творів.*